

**SYRENKĘ USZANOWALI NAWET NIEMCY, A ZNISZCZYŁA ROZBESTWIONA POLSKA
MŁODZIEŻ**

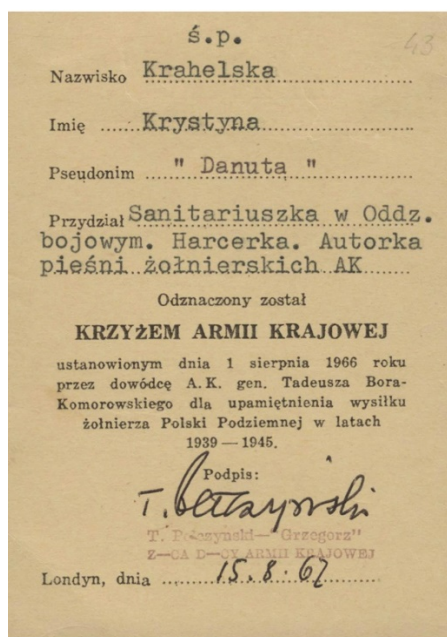
110 lat temu urodziła się Krystyna Krahelska ps. Danuta. Poetka, harcerka, członek ZWZ i AK., autorka jednej z najpopularniejszych piosenek Polski Walczącej „Hej chłopcy, bagnet na broń!”

Krystyna Krahelska ps. „Danuta” urodziła się 24 marca 1914 roku w Mazurkach nad Szczarem na Ziemi Nowogródzkiej, w rodzinie ziemiańsko- inteligenckiej, o głębokich tradycjach patriotycznych.

Halina Krahelska tak wspominała stryjeczną siostrę:

„Krystynę mogłabym nazwać dzieckiem wsi. Chowwała się do czasu pójścia do szkoły stale na wsi”.

W 1926 roku jej rodzina przeniosiła się do Brześcia, gdzie Krystyna rozpoczęła naukę w tamtejszym gimnazjum w klasie humanistycznej. Prowadziła notatnik, w którym wierszem opisywała własne emocje oraz najważniejsze wydarzenia z otaczającego ją świata.

W 1928 roku wstąpiła do harcerstwa. W 1931 roku uczestniczyła w składzie delegacji polskiej w Zlocie Skautów Słowiańskich w Pradze. W 1932 roku zdała maturę i rozpoczęła studia na Uniwersytecie Warszawskim. Studiowała geografię i historię, a następnie etnografię. W maju 1939 roku zdała egzamin dyplomowy.

W 1936 roku rzeźbiarka Ludwika Nitschowa, która wygrała konkurs na nową rzeźbę herbu Warszawy, zaproponowała Elżbiecie pozowanie do mającego stanąć nad Wisłą pomnika Syreny. Propozycja została zaakceptowana i przez następne dwa lata Elżbieta pozowała znanej rzeźbiarce.

Nitschowa opisała Elżbietę jako „wysoką, świetnie zbudowaną, mocną dziewczynę o słowiańskim, a raczej polskim typie urody”.

Wysoka na 2,75 m rzeźba stanęła nad Wisłą. Odsłonięcia dokonał prezydent Warszawy 15 sierpnia 1939 r.

Podczas okupacji żaden z dwóch warszawskich pomników Syreny (druga stała na Starym Mieście już od XIX wieku) nie znalazł się na liście monumentów przeznaczonych do zniszczenia. Nie zostały one również zniszczone po upadku powstania warszawskiego.

Gdy wybuchła druga wojna światowa Kraheńska brała udział w obronie stolicy w ramach obrony cywilnej, zaś w grudniu 1939 roku przystąpiła do Związku Walki Zbrojnej. W konspiracji była łączniczką i kurierką do specjalnych poruczeń min. przewożenia broni. Po przeszkoleniu w służbie sanitarnej pracowała jako pielęgniarka w szpitalu powiatowym we Włodawie, jednocześnie szkoląc inne dziewczęta do służby sanitarnej, mając jednocześnie kontakt z miejscowymi oddziałami partyzanckimi.

W połowie lipca 1944 roku zamieszkała w Warszawie, gdzie została przydzielona jako sanitariuszka do 1108 plutonu AK pod pseudonimem „Danuta”.

Halina Kraheńska:

„Ona nigdy nie lubiła miasta, miasto ją męczyło. I jej ciągle było brak zieleni, w wielu jej wierszach z tego okresu ciągle przewijała się ta nuta, by uciec gdzieś, gdzie jest choć trochę drzew”.

„Bardzo trudno powiedzieć: Polska, żeby w słowie powiedzieć wszystko”

*Barwę nieba i wody, woń lasu i żytnie zagony na piasku,
Patos ciszy i warkot motorów, defilady i słońce na kaskach,
Całą prostą ludzką codzienność o odświętność.
Dalekość i bliskość”.*

1 sierpnia 1944 roku wybuchło powstanie warszawskie.

„Hej chłopcy, bagnet na broń!

Długa droga, daleka przed nami,

Mocne serca a w ręku karabin,

Granaty w dłoniach i bagnet na broń.

My musimy być mocne i jasne

Nam nie wolno płakać, nie wierzyć,

Bo by ciężiej im było – daleko,

Naszym chłopcom...Naszym żołnierzom.”

(Tekst napisany przez „Danutę” w styczniu 1943 roku dla żołnierzy „Baszty, który zaśpiewała kolegom na tajnym koncercie w lutym 1943 roku. Stała się ona najpopularniejszą piosenką żołnierską Polski Walczącej i Powstania Warszawskiego.)

Pluton 1108, w

którym służyła „Danuta” ruszył do akcji na gmach „Nowego Kuriera Warszawskiego, gdzie napotkał przeważające siły wroga. „Danuta” przystąpiła do opatrywania pierwszych rannych. Około godziny 6-tej sama została ciężko ranna i półprzytomna została przeniesiona do punktu sanitarnego, gdzie poddano ją operacji. Zmarła następnego dnia. Pochowano ją w ogródku domu przy ulicy Polnej 36. W kwietniu 1945 roku jej szczątki przeniesione zostały na cmentarz przy kościele św. Katarzyny na warszawskim Służewie.

Halina Kraheńska:

„Zginęła tak, jak sobie wymarzyła. Bo ona upadła nie na bruk, co byłoby dla niej straszne, ona upadła na pole działkowe, leżała wśród słoneczników, kartofli buraków, na tej ziemi, która dla niej była wszystkim.”

W czerwcu 1944 roku Krystyna napisała ostatni czterowiersz, o którym Halina Kraheńska wspomina w Polskim Radio w sposób następujący.

„Ten wiersz moim zdaniem był wizją poetycką, która sprawdziła się w 100%. Ona wtedy napisała: „Gdy przyjdzie dzień odlotu do krainy innej, chcę odlecieć w porywie szczęścia jak ptak, co uciekając z ziemi niegościnniej, ziemię na niebo zamienia”. – I tak zginęła. W pierwszym dniu powstania, kiedy wydawało się nam, że jesteśmy wolni, że miasto jest w naszych rękach, że nareszcie my bijemy wroga. Oszczędzony jej został cały tragiczny ciąg dalszy”.

Na zakończenie jeden z jej wielu patriotycznych wierszy ze zbioru Wiersze, PIW, Warszawa 1978.

„Chryste Panie z przydrożnych połamanych krzyży.

Daj nam, Chryste przydrożny, silną wolę życia!

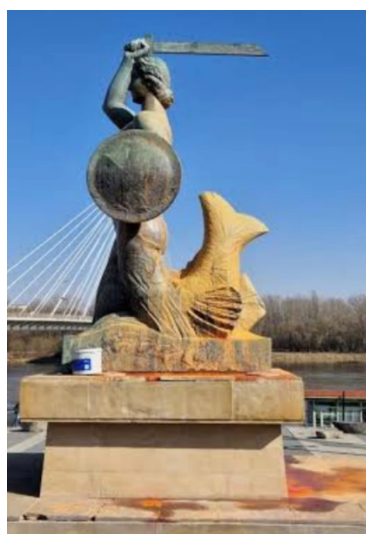
*I daj nam śmierć żołnierską- jeśli umrzeć trzeba.
Poprzez ciemność i burzę daj nam iść najprościej.
Drogą do nowej Polski, drogą do wolności”*

:

Krystynę Krahelską pośmiertnie odznaczono Krzyżem Walecznych oraz Złotym Krzyżem Zasługi z mieczami. Jej imię nosi wiele drużyn harcerskich.

Od autora:

W piątek 8 marca 2024 r. w godzinach przedpołudniowych aktywistki klimatyczne z grupy "Ostatnie Pokolenie" dokonały aktu wandalizmu oblewając pomnik Warszawskiej Syreny nieznaną substancją. Sama Syrenka jest już czysta, ale jej zabytkowy cokół jest poważnie uszkodzony. Konserwator zabytków sprawdza, jak bardzo pomnik został zdewastowany, zaś prokurator wszczął w tej sprawie śledztwo. Jeżeli okaże się, że doszło do trwałego uszkodzenia zabytku, to taki czyn jest zagrożony karą od 6 miesięcy do 8 lat pozbawienia wolności.

Więcej na RDC: https://www.rdc.pl/aktualnosci/warszawa/syrenka-warszawska-powisle-dewastacja-konserwator-zabytkow-opinia_DG47SISLJUMoIaA9NkLO

Źródła:

Krystyna Krahelska – Warszawska Syrenka z Kresów.polesie.org.12 maja 2006
Krystyna Krahelska- twarz warszawskiej Syrenki.polskieradio.pl, 24 marca 2014
Krystyna Krahelska.tpw.org.pl
<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/krystyna-krahelska,828.html>
<https://dzieje.pl/postacie/krystyna-krahelska>
Wiersze, PIW, Warszawa 1978

Zdjęcia: Domena publiczna

Autor:

Danuta Piotrowska